

Oponentský posudek diplomové práce

Název práce: Pojetí tělesnosti u Jana Patočky

Autor práce: Richard Maršák

Obor studia: Filosofie (NMgr)

Posudek vypracoval: Lukáš Novák

Datum: 18. 5. 2021

Deklarovaným tématem předložené práce je „výzkum tělesnosti, jak ji chápal Jan Patočka“ (7), přičemž „cílem práce není jen pouhý popis, nýbrž i analýza, srovnání, shrnutí a zhodnocení zjištěných poznatků“. Autor dokonce prohlašuje, že ač jde v práci „především o teoretické poznání“, neznamená to, „že by se její výsledky nedaly aplikovat i v praxi“.

Formálně se práce vedle úvodu a závěru skládá z několikastránkového vylíčení Patočkova života, které se nese v pro patočkovská studia typickém hagiografickém duchu, a potom z hlavní části práce, rozčleněné na kapitoly „Tělesnost“, „Tělesnost u Reného Descarta“, „Tělesnost u Edmunda Husserla“ a „Tělesnost u Jana Patočky“. Text práce má charakter proudu parafrází použitých zdrojů (výhradně v češtině; patří mezi ně několik slovníků) členěného do odstavců ve stylu: „Rodriguez píše o Patočkovi...“, „Rusnák deklaruje...“, „Tělo zde není dle Novotného...“, „Rusnák dále říká...“, „Větrovcová píše ve svém článku...“, „Dle Koháka je důležité...“, atd. atd. (48–50). Zkrátka co odstavec, to parafráze nějakého zdroje. Tomuto proudu chybí logická struktura, témata jsou řazena za sebou bez jasné souvislosti a téměř bez jakékoliv viditelné snahy autora referované teze nějak vysvětlovat, konfrontovat, třídit, uvádět do nějakých vztahů, neku-li hodnotit či zdůvodňovat. To, čemu autor říká „zkoumání“ (viz např. str. 51) je ve skutečnosti jen řetěz tezí převzatý od různých autorů, který je jen několikrát za celou práci proložen jakýmsi autorským vstupem – ovšem i ten má povahu pouhé teze, deklarovaného názoru bez náznaku zdůvodnění. (Viz např. str. 27: „Dovolím si zde poznamenat, že nejsem skutečně odlišný od svého těla a nemohu existovat bez něj, mohu však existovat bez rozlišené ideje těla a jsem od ní skutečně odlišný. V tomto ohledu mi tvrzení Descarta, že mohu existovat bez těla v rámci „světské“ filosofie nedává smysl, pokud bychom se bavili o tom, co je po smrti, můžu vzít tento argument v potaz“ – a to je vše. Jiný příklad je na str. 19 nahoře, či str. 22 nahoře.) Už samotný začátek filosofické části práce (str. 17), který by patrně měl být úvodem do problému tělesnosti, spočívá v tomto řetězu parafrází bez struktury, čtenář je hned ve druhém odstavci (ten první pouze deklaruje, že bychom si měli položit otázku po tělesnosti) konfrontován s opsanými tezemi typu „na základě ekstaticky se časícího bytostného času bytí může i náš pobyt vytvářet svůj ekstaticky subjektivní i objektivní čas“ – bez kontextu, bez zdůvodnění, bez motivace.

Pokud jde o detaily obsahu těchto parafrází, jako neodborník na dané autory se necítím kompetentní posuzovat jejich adekvátnost (ostatně mám podezření, že tyto parafráze se blíží doslovným citacím). Když však autor zabrousí do oblasti, o které vím něco více, narážím na problémy. Tak např. na str. 19 autor tvrdí, že „první kroky ve filosofické analýze lidské tělesnosti se pokusila teprve nedávno v náznacích fenomenologie a existencialismus“, a následně „vyřídí“ tisíc let scholastické filosofie zpola nesrozumitelnou a zpola nepravdivou větou „[Aristotelovo] pojetí poté přejímá, rozpracovává a zdokonaluje scholastická filosofie, která chápala tělo jako nedokonalou, na duši odkázanou substanci, jež bude při zmrtvýchvstání duchovním způsobem nově stvořena, a tak ztratí svůj protiklad k duši.“ Rovněž

následující teze, že „otázka souvislosti mezi tělesnými a duševními pochody přichází především s novověkým dualismem“, působí trochu nejapně vzhledem k faktu, že to právě novověký dualismus z této otázky učinil neřešitelný problém – naopak předchozí scholastický hylemorfismus tuto otázku rutinně kladl a detailně řešil.

V souvislosti s karteziánismem se pak dočkáme klasického šlehu po „substancialistické metafyzice“ včetně typické dezinterpretace pojmu substance jako entity „stojící beze změny pode svými určeními“ (sic), přičemž dikce nám dává najevo, že na takové metafyzice je něco špatně, avšak co a proč, to se nedozvíme. Dále, autor vytýká Descartovi, že pokládá tělo a duši za pouhé „res“, tedy „věci“ – přičemž mu však uniká, že slovo „res“ má v Descartově latině v zásadě tentýž význam, jako „substance“ – i Bůh je tudíž pro Descarta „res“, aniž je tím zamýšlena jakákoliv „redukce“ (pokud ovšem autor nepokládá za reduktivní už samotný pojem substance).

Autor si také místy protiřečí – např. na str. 20–21 v souvislosti s Platónem říká, že „již zde hraje důležitou roli intersubjektivita, fenomén, který byl více rozveden právě ve fenomenologické filosofii, antika tento pojem ještě neznala“. Tak hrála intersubjektivita roli v antické filosofii, konkrétně u Sókrata a Platóna, nebo ne? Na str. 30 pak na třech řádcích Descartovi nejprve připíše a vzápětí upře tezi, že spojení mysli a těla je základním pojmem.

Pokud jde o samotný výklad tří životních pohybů u Patočky, mohu jen vyslovit podiv, že autor nijak nereflektuje práci našeho předního odborníka na toto téma Martina Rittera, *Into the World: The Movement of Patočka's Phenomenology* (Springer: Dordrecht 2019), která představuje (pokud vím) jediné existující monografické zpracování tématu. Respektive, s ohledem na to, že dané téma bylo čerstvě monograficky zpracováno, vyvstává otázka, jaký smysl má pokoušet se o totéž znovu v magisterské práci.

Při hodnocení práce jsem na rozpacích. Kdybych se měl řídit *Metodickou pomůckou ke zpracování závěrečných prací*, musel bych patrně navrhnout hodnocení *nevyhověl*, neboť text má pouze kompilační charakter (a to i v jádru práce, které by mělo být věnováno interpretaci Patočkova textu – i tady pokračuje řetěz parafrází sekundární literatury) a nereflektuje nejzásadnější existující zdroj. U vědomí své malé kompetence v daném tématu však navrhuji předběžně známku *dobře* a vyčkám průběhu obhajoby.